

تحلیل انتقادی گفتمان همه‌گیری جهانی بیماری کووید-۱۹: چگونگی بازنمایی مشارکین در رسانه‌های ایران

فاطمه غلامی: دانشجوی دکتری، گروه زبان‌شناسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران
عبدالرشید خزاعی فیض آباد: استادیار زبان‌شناسی کاربردی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران (* نویسنده مسئول) arkhazaei@yahoo.com
نعمت اله شموسی: استاد زبان‌شناسی کاربردی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
فرحناز یوسفی: استادیار، گروه زبان، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

عامل بیماری‌زا،
ویروس،
کادر درمانی،
گفتمان انتقادی

زمینه و هدف: کرونا شرایط ویژه‌ای است که در آن تمامی طبقات و گروه‌ها تهدید شده و فضای مملو از بیم را ترسیم می‌کند. هدف از انجام تحقیق حاضر تحلیل انتقادی گفتمان همه‌گیری جهانی بیماری کووید-۱۹ در رسانه‌های ایران بود.
روش کار: برای انجام تحقیق کیفی حاضر که به روش تحلیل محتوا انجام شد، در بازه زمانی اسفند ۱۳۹۸ همزمان با شیوع همه‌گیری کرونا تا خیز سوم در بهمن ۱۳۹۹، اخبار و گزارش‌های رسمی ستاد ملی کرونا مورد بررسی قرار گرفت. برای استخراج مفاهیم سه مرحله انجام شد. گام اول به روش تحلیل مفهومی براون و کلارک (۲۰۰۵) صورت گرفت که قائل به شش مرحله بوده و پژوهشگر در مرحله جمع‌آوری داده‌ها از منظر ایشان بهره جست. گام دوم شامل کُدگذاری باز بود که اولین مراحل کُدگذاری و تشخیص کلمات مورد بررسی در پیکره و هم‌آیی واژگان با همدیگر را مورد بررسی قرار داده و هرکدام در کدهای جداگانه دسته‌بندی گردید. در گام سوم استفاده از ابزار تحلیل گفتمان انتقادی نظیر کلمات کلیدی بود که در نهایت از مجرای این مطالعه کیفی، مفاهیم هم‌نشینی واژگانی به دست آمده را مورد مقایسه و بررسی و دسته‌بندی قرار داد تا میزان همسویی یا واگرایی آن‌ها مشخص شود.

یافته‌ها: نتایج نشان داد مقوله‌های کادر درمان، عامل بیماری‌زا، بیمار و چگونگی برخورد با بیماری از موارد کلیدی در تحلیل انتقادی گفتمان همه‌گیری کرونا می‌باشند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان‌دهنده تاثیر کرونا بر مقوله‌های مختلف زندگی می‌باشد، اما کادر درمان و بیمار مهم‌ترین فاکتورها هستند که نیازمند توجه بیشتری می‌باشند.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Gholami F, Khazaei Faizabad A, Shamosi N, Yousefi F. Critical Discourse Analysis of the COVID-19 Pandemic: Participants Representation of in Iranian Mass Media. Razi J Med Sci. 2024(3 Jan);30.159.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با [CC BY-NC-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0) صورت گرفته است.

Critical Discourse Analysis of the COVID-19 Pandemic: Participants Representation in Iranian Mass Media

Fatemeh Gholami: PhD Student, Department of Linguistics, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Abdurrashid Khazaei Faizabad: Assistant Professor of Applied Linguistics, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran (* Corresponding Author) arkhazaei@yahoo.com

Nematollah Shamosi: Professor of Applied Linguistics, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Farahanaz Yousefi: Assistant Professor, Department of Linguistics, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Abstract

Background & Aims: What a person did not consider possible in his imagination was to hear the claim that the emergence of a new virus can change his life and lived experience to such an extent that it can rightly be said that the pre-corona world is a world different from the corona-affected world. The world after Corona. The spread of the disease known as Corona or Covid-19 in the last months of 2018 and the media coverage of its cases in Iran and the world, 2018 represents one of the ancient nightmares of mankind, which reminds of apocalyptic scenarios in the world of cinema or It is the source of writings that, in the form of terrifying stories, present mankind in a dust of illusion and ambiguity of an unimaginable and unforeseeable future. A special situation in which all classes and groups in every land, without exception, threatens everyone and creates an atmosphere full of fear. One of the ways to get a correct understanding of the current trend in society and delving into the effects of this phenomenon, regardless of whether they are pleasant or unpleasant, is through the channel of dominant discourse in digital news media and social networks. Among these manifestations, it is possible to look for the emergence of effects emanating from it in human language and speech (1).

In the meantime, the metaphorical use of language with the help of metaphorical expression, which can be rejected in all forms of expression, introduces the origin of the disease and how to deal with it, and portrays the current situation as a classic war, which neglect It can cause irreparable damage to the individual and subsequently to the health status of the society. With this explanation, the present article tries to recognize and explain these cases in the form of an eloquent research, so that the hidden layers of the discourse are used in an obvious and obvious way, these linguistic strategies and their practicality and the effect they try to have on society. It should make the audience aware of the reader (2).

According to the above, the importance of the present research can be found in the objectives of critical discourse analysis, namely, the purpose of this type of analysis is to show the relationship between the author, the text and the reader, to show the instability of meaning, to reveal the relationship between the text and ideology. Showing the mutual influence of text and context on each other, clarifying the deep and complex structure of text production, that is, the flow of discourse production, which is examined in the form of a corpus. In this research, the collected corpus consists of reports of government institutions and inclusive hashtags that are often sent by the general public in social networks. Based on this, the researcher has found the difference between the expression and the words used, as well as the commonalities in the data, and provides the ground for such discourse analysis explorations.

Methods: In order to conduct the present qualitative research, which was conducted using the content analysis method, from among the articles in the period of March 2019, at the same time as the spread of the Corona virus epidemic until the third outbreak of Corona

Keywords

Pathogenic Agent,
Virus,
Health Staff,
Battle Field,
Critical Discourse

Received: 05/08/2023

Published: 03/01/2024

in February 2019, news and official reports of the National Corona Headquarters were examined, and finally, the report news were collected. To extract the concepts, the following three steps were followed:

The first step was done according to the conceptual analysis method of Brown and Clark (2005), which consists of six steps (familiarity with the data, preparation of primary codes, search for concepts, review of concepts, description and naming of concepts, and preparation of the final report). The second step was open coding, where the first stages of coding and recognition of the examined words were examined in the corpus and the similarity of words with each other and each was categorized in separate codes. The third step was to use the tools of critical discourse analysis such as key words, which finally, through this qualitative study, compared and analyzed and categorized the concepts of lexical coexistence in order to determine their alignment or divergence.

Results: In order to integrate the news, Mehr News Agency website was used. All the reports were searched online, and after reading the news text and its definite connection with the research topic, they were copied and collected in the word file, in the order of publication date. The texts all have a specific format including date, time, title, news lead, news text and finally have a news code as a reference. First, the words that have the most associations with the disease of Covid-19 or the corona virus were extracted. Then the frequency of each was included in the body of news reports. The results of the examination of vocabulary and concepts used in the examined editorials in relation to the Corona epidemic are listed separately in the table below.

Conclusion: Looking at the titles extracted from the articles related to the Covid-19 disease during the epidemic of this disease, it can be clearly seen that the participants, including "treatment staff", "causing agent" and "patients" respectively have formed an impression in the mind of the audience that the treatment staff are "soldiers who defend the people against the pathogen as an invader on the battlefield" and at the level of society, hospitals are like a "battlefield" between He is the causative agent and the dead of the medical staff are known as "martyrs". And the pathogenic agent is like a "dangerous and powerful enemy that is constantly attacking", but for the victims and ordinary people involved in this war, as well as for the dead and recovered, the name and phrase of "patient" is enough. While the main participants in the war are the attacker and the aggressor, or the side of the attack (i.e. the pathogen) and the other side are the defenders of health (i.e. the medical staff) who, with reference to "normality" in Fairclough's views, the normalization of the existing conditions from It is inferred from the side of power institutions. And in the meantime, the patient is ignored as one of the main participants and the health system of the country is represented as soldiers who stand up and fight against the pathogen in an unequal war on the battlefield. and naturally, the patient as an active element with a metaphorical title, is not observed and seems to be an objectification that their encounter with the disease is like an object. In short, the media has tried to insinuate that the outbreak of this dreaded disease is like a battlefield that requires a military institution to intervene and bring health to the society.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Gholami F, Khazaei Faizabad A, Shamosi N, Yousefi F. Critical Discourse Analysis of the COVID-19 Pandemic: Participants Representation of in Iranian Mass Media. *Razi J Med Sci.* 2024(3 Jan);30.159.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

هرآنچه که آدمی در تصور خویش محتمل نمی‌داند است شنیدن این ادعا بود که ظهور ویروس نوپدید بتواند تا بدان جا زندگی و تجربه‌ی زیسته‌ی وی را دگرگون سازد که به حق بتوان گفت که جهان پیشاکرونا جهانی است متفاوت از جهان کرونا زده و جهان پسا کرونا. شیوع بیماری موسوم به کرونا یا کووید-۱۹ در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۸ و رسانه‌ای شدن موارد ابتلای آن در ایران و جهان، ۱۳۹۸ نمایانگر یکی از کابوس‌های دیرینه‌ی بشری است که یادآور سناریوهای آخرالزمانی در دنیای سینما و یا دست‌مایه‌ی نوشته‌هایی است که در قالب داستان‌های دلهره‌آور، بشر را در غباری از توهم و ابهام از آینده‌ی غیرقابل تصور و پیش‌بینی نشده عرضه می‌دارد. شرایط ویژه‌ای که در آن تمامی طبقات و گروه‌ها در هر سرزمین و بدون استثناء قائل شدن برای قوم و نژاد و دسته‌های همگان را تهدید کرده و فضای مملو از بیم را ترسیم می‌کند. یکی از راه‌های دست‌یابی به درکی صحیح از روند جاری در جامعه و کنکاش در تأثیرات این پدیده فارغ از خوشایندی یا ناخوشایندی آن‌ها از مجرای گفتمان غالب در رسانه‌های خبری دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی می‌گذرد. از جمله‌ی این نموده‌ها می‌توان به ظهور تأثیرات منبعث از آن در زبان و گفتار و کلام آدمی جستجو کرد (۱).

در این میان کاربرد استعاره‌ی زبان به کمک بیان استعاره‌ی که ماهیتاً در تمامی وجه‌های بیانی می‌توان رد آن را جستجو کرد خاستگاه بیماری و چگونگی مواجهه با آن و ترسیم شرایط و وضعیت موجود را به مثابه جنگی کلاسیک معرفی می‌کند که هرآن غفلت از آن می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری را به فرد و متعاقباً وضعیت سلامت جامعه وارد آورد. با این توضیح مقاله‌ی حاضر سعی در بازشناسی و توضیح این موارد در قالب پژوهشی زبانی دارد تا بدین واسطه لایه‌های پنهان گفتمان به کار گرفته شده به صورتی آشکار و میرهن این راهبردهای زبانی و چگونگی کاربرده آن‌ها و تأثیری که سعی دارد بر جامعه‌ی مخاطبین القاء کند، را بر خواننده عیان سازد (۲).

اهمیت موضوع کرونا به اندازه‌ای است که از همان ابتدا تحقیقات در این زمینه انجام شد. در میان مطالعات

انجام گرفته بر زمینه‌های متأثر از همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ مطالعات تحلیل گفتمانی جایگاه شاخصی داشته و بسا کارهایی که از جنبه‌های مختلفی بدین پدیده نگریسته و به بیانی میزان تأثیرپذیری زبان از این پدیده را مورد بررسی قرار داده‌اند که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به پژوهش‌های قدیمی و بالوردی اشاره کرد که در مقاله‌ای با عنوان «چندصدایی گفتمان سعودی درباره کووید-۱۹ در پست‌های شبکه‌های اجتماعی: از منظر جامعه‌شناسانه‌شناختی»، به بررسی و تحلیل پست‌های مربوط به بیماری کووید-۱۹ در عربستان سعودی پرداخته است که نشان می‌دهد ارزیابی درست از این مسئله بدون ارجاع دهی به نشانه‌شناسی و زبان‌شناسی اجتماعی در جامعه‌ی زبانی مورد نظر بسیار دشوار خواهد بود. لذا، ایشان در این پژوهش سعی دارند ابهام غیرکلامی موجود در ۲۴ پیام متنی و تصویری ار سال شده در شبکه‌های واتساپ و توئیتر عربستان سعودی را در طول همه‌گیری جهانی ویروس کرونا در ماه‌های فوریه، مارس و آوریل ۲۰۲۰ معرفی کنند. ایشان در پژوهش مورد بحث با بهره‌گیری از رویکردهای نشانه‌شناسی اجتماعی و تحلیل گفتمان چندوجهی، دست به تحلیل داده‌های موجود زده‌اند؛ چرا که هدف اصلی از تلفیق این دو رویکرد، دست‌یابی به درک درستی از گفتمان پویای بیماری کرونا در عربستان سعودی بوده است. نتایج حاصل از تحقیق آنان نشان داد که همه‌گیری بیماری کرونا سبب ظهور شرایطی به مانند ایجاد مرزهای همگویی، نشانه‌شناسی فرهنگی، هنجارهای اجتماعی و هویت ملی متمایز در جامعه‌ی زبانی شده است (۳).

در تحقیق دیگری در همین رابطه کرمانی در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل گفتمان رئیس‌جمهور ایران در خصوص همه‌گیری کرونا؛ مطالعه موردی سخنرانی‌ها در هیأت دولت و ستاد ملی کرونا» به بررسی سخنان رئیس‌جمهوری وقت جمهوری اسلامی ایران، دکتر حسن روحانی از منظر تحلیل گفتمان انتقادی پرداخته تا از دریچه‌ی این پژوهش، سخنرانی‌های وی از تاریخ ۴ اسفند ۱۳۹۸ تا ۸ اردیبهشت ۱۳۹۹ در چارچوب نظریه‌ی گفتمانی لاکلا و موف (تاریخ ذکر شود) و بهره‌گیری از روش گدگذاری کمی و کیفی گره‌گاه‌های مرکزی و دال‌های اصلی به جهت شناسایی و تحلیل

تعیین آفق دید و راهبردهای تسهیلی در اختیار مخاطب قرار داده است که تمامی این اعمال گفتمانی در جهت بهبود سطح خوش‌بینی در مواجهه با این پدیده به کار گرفته شده بود (۵). همچنین مودلی در اثری با عنوان تحلیل گفتمان بیماری ابولا در روزنامه‌های آفریقای جنوبی، با موضوع شیوع ویروس ابولا در میانه‌ی سال‌های ۱۵-۲۰۱۴ به بررسی شیوع ویروس ابولا در آفریقای جنوبی و بازنمایی آن در روزنامه‌های این کشور پرداخته و نشان می‌دهد که این دست‌جراید، ویروس را بیشتر جرم‌انگاری می‌پندارند تا تصویری از یک جنگ؛ نکته‌ی دیگر این که بازنمایی‌های مذکور به همراهی تشویش در کشورهای با درآمد بالا با هژمونی استعماری نیز اشاره دارد (۶).

با توجه به مطالب فوق اهمیت پژوهش حاضر را می‌توان در اهداف تحلیل گفتمان انتقادی جستجو کرد؛ همانا که هدف از این نوع تحلیل نشان دادن رابطه بین نویسنده، متن و خواننده، نشان دادن بی‌ثباتی معنا، آشکار کردن رابطه بین متن و ایدئولوژی، نشان دادن تأثیر متقابل متن و زمینه بر یکدیگر، روشن کردن ساختار عمیق و پیچیده تولید متن یعنی جریان تولید گفتمان در قالب پیکره‌ی مورد بررسی است. در این پژوهش، پیکره جمع‌آوری شده متشکل از گزارش‌های نهادهای دولتی و هشتگ‌های فراگیری است که غالباً توسط جامعه‌ی جامعه در شبکه‌های اجتماعی ارسال می‌گردند. پژوهشگر بر این اساس به تفاوت بیان و واژگان به کار رفته و همچنین هم‌آیی‌های موجود در داده‌ها دست یافته و زمینه را برای کنکاش‌های تحلیل گفتمانی از این دست فراهم می‌سازد.

روش کار

برای انجام تحقیق کیفی حاضر که به روش تحلیل محتوا انجام شد و با کد اخلاق IR.IAU.ZAH.REC.1401.028 مصوب از دانشگاه آزاد اسلامی زاهدان مورد تایید می‌باشد. پس از مطالعات اولیه و مروری بر عناوین مقالات مرتبط با کووید ۱۹ در چهار چوب هم‌آیی برای بررسی و تحلیل شرایط فعلی همه‌گیری کرونا در ایران، در بازه زمانی اسفند ۱۳۹۸

ساختار گفتمانی وی در برخورد با این بیماری به بوت‌هی نقد و بررسی گذاشته شود که در نهایت، مشخص شد که گفتمان وی حول سه دال مرکزی «کشور، دشمن و وضعیت استثنایی و مشابه با گفتمان هژمونیک در ایران» مفصل‌بندی شده است (۴).

قائد رحیمی نیز در پژوهشی تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف را در خدمت تف‌سیر متون تولید شده‌ی رسانه‌ی وضعیت گردشگری پسا‌کرونا‌ی ایران قرار داده و در تلاش است تا نشان دهد متون رسانه‌ی تولیدشده‌ی گردشگری در دوران کرونا در ایران، بیشتر تحت تأثیر چه گفتمانی هستند. وی با اتخاذ چارچوب تحلیلی فرکلاف در سه مرحله مترتب «توصیف، تفسیر و تبیین» این پژوهش را به انجام رسانیده و به روشنی بیان می‌کند که متون رسانه‌ی گردشگری ایران در بازنمایی واقعیت بحران اقتصادی گردشگری در بحران کرونا از دو گفتمان بهره می‌برند؛ گفتمان اول آنکه احتمالاً در ایران پسا‌کرونا به علت خستگی و فرسایش حاصل از خانه‌نشینی در مردم با حجم انبوهی از گردشگری روبرو خواهیم شد و دیگری آن که مدل گردشگری در دنیا و به تبع آن در ایران به تمامی، دستخوش تغییر و تحول خواهد شد و نمی‌توان انتظار باز رُخداد شرایط پیشین را داشت (۲).

در تحقیق دیگری در همین رابطه سلطان و رابی در پژوهشی با عنوان «تحلیل گفتمان مثبت راهبردهای گفتمانی سخنگوی دولت اندونزی در جریان همه‌گیری جهانی کووید-۱۹» با تمرکز بر سخنان سخنگوی دولت اندونزی در کنفرانس‌های خبری روزانه و در چارچوب تحلیل گفتمان ایجابی را مورد بررسی قرار داده اند، بدین ترتیب که ۲۸ جلسه‌ی خبری ۲۴-۲۵ دقیقه‌ای ضبط شده پس از شناسایی، تحلیل و توضیح مراحل را به انجام رسانیدند که پس از پیاده کردن سخنان بر روی کاغذ، مرحله‌ی شناسایی راهبردهای گفتمانی انجام و سپس مرحله‌ی تفسیر با گروه بندی نقل قول‌های مشابه بر اساس مفهوم مشترک و بافت گفتمانی صورت پذیرفته است. در نهایت، نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد که سخنگوی مذکور اطلاعات موجود را با استفاده از راهبردهای نامگذاری، پیش‌بینی، استدلال،

جنگ در توصیف همه‌گیری کرونا بررسی شد. در نهایت نتایج استخراج شد.

یافته‌ها

به منظور یکپارچه سازی خبرها از سایت خبرگزاری مهر استفاده شد. همگی گزارش‌ها به صورت آنلاین مورد جست و جو قرار گرفته، و پس از مطالعه متن خبر و ارتباط قطعی آن با موضوع پژوهش، کپی و در فایل ورد، به ترتیب تاریخ انتشار جمع آوری گردید. متن‌ها همگی دارای فرمت مشخصی شامل تاریخ، ساعت، عنوان، لید خبر، متن خبر و در انتها دارای کد خبر به عنوان منبع می باشند. ابتدا کلماتی که بیشترین همنشینی را با بیماری کووید-۱۹ یا ویروس کرونا دارند، استخراج شد. سپس بسامد هر کدام در پیکره گزارش های خبری، درج گردید. نتایج حاصل از بررسی هم‌آیی واژگانی و مفاهیم ایفا شده در سرمقاله‌های مورد بررسی در رابطه با همه‌گیری بیماری کرونا در جدول ۱ به تفکیک ذکر شده است.

بحث

با نگاهی به عناوین مستخرج از مقاله‌های مربوط به بیماری کوید-۱۹ در دوران همه‌گیری این بیماری به وضوح می‌توان در یافت که مشارکین اعم از «کادر درمان»، «عامل بیماری زا» و «بیماران» به ترتیب با واژگانی هم‌نشین شده اند که تصویری بدین توالی را در ذهن مخاطب شکل می‌دهند که کادر درمان «سربازان مدافع مردم در برابر عامل بیماری زا به عنوان مهاجم در میدان جنگ» بوده و در سطح جامعه، بیمارستان‌ها به مثابه‌ی «میدان نبرد» میان ایشان و عامل بیماری‌زا می باشد و جان باختگان کادر درمان همانا به عنوان «شهید» شناخته می‌شوند و عامل بیماری زا به مثابه «دشمن خطرناک و قدرتمندی است که دائماً در حال حمله» بوده اما برای قربانبان و افراد عادی درگیر در این جنگ، و نیز برای جانب‌باختگان و بهبود یافتگان، صرفاً به عنوان و عبارت «بیمار» بسنده شده است که یادآور آراء وایتز و حاک در پژوهشی با عنوان «بیمار و نه فرد» است که معتقد بودند که در گفتمان پزشکی، بیمار به

همزمان با شیوع همه‌گیری بیماری کرونا تا خیز سوم کرونا در بهمن ۱۳۹۹، اخبار و گزارش های رسمی ستاد ملی کرونا مورد بررسی قرار گرفت و نهایتاً گزارش های خبری، جمع‌آوری شد. برای استخراج مفاهیم مراحل سه‌گانه‌ی ذیل رعایت گردید:

گام اول به روش تحلیل مفهومی براون و کلارک (۲۰۰۵) صورت گرفت که قائل به شش مرحله (آشنایی با داده‌ها، تهیه کدهای اولیه، جستجو برای یافتن مفاهیم، بازبینی مفاهیم، تشریح و نام‌گذاری مفاهیم و تهیه گزارش نهایی) می باشد (۷). در اینجا لازم به یادآوری است که انجام نهایی پژوهش انتقادی از منظر آراء فرکلاف می‌گذرد که با وجود تفاوت در دیدگاه‌ها جملگی به دنبال روابط قدرت و ایدئولوژی نهان در گفتمان هستند. گام دوم کدگذاری باز بود که اولین مراحل کدگذاری و تشخیص کلمات مورد بررسی در پیکره و هم‌آیی واژگان با همدیگر را مورد بررسی قرار داده و هر کدام در کدهای جداگانه دسته بندی گردید. گام سوم استفاده از ابزار تحلیل گفتمان انتقادی نظیر کلمات کلیدی بود که در نهایت از مجرای این مطالعه کیفی، مفاهیم هم‌نشینی واژگانی به دست آمده را مورد مقایسه و بررسی و دسته بندی قرار داد تا میزان همسویی یا واگرایی آن‌ها مشخص گردد.

بعد از مراحل زیر موضوع استعاره و کاربرد آن در زبان مورد بحث قرار گرفت که در بحث استعاره و کاربرد و همچنین باز شناسی آن‌ها در زبان یکی از متقن‌ترین و به عبارتی مورد استنادترین آراء در این زمینه مربوط به آراء لیکاف و جانسون است که بدین ترتیب و در قالب دو عنوان اصلی سعی در توضیح استعاره‌های مفهومی و ماهیت آن‌ها دارند. در همین رابطه گلاشائی و همکاران به دو اصل اساسی در این زمینه اشاره می‌کنند که: دامن‌های عملکردی استعاره‌های مفهومی تفکر بوده و بازنمون زبان استعاره‌ی همانا ساخت‌های عقلانی و فکری است، که بدین اعتبار زبان استعاره‌ی نقش فرعی را در قیاس با تفکر استعاره‌ی ایفاء می‌کند و دوم اینکه بسیاری از استعاره‌های زبانی به مرور حالتی تثبیت شده به خود گرفته و دارای سطحی از ارتباط و رابطه‌مندی میان مبداء و هدف نظام‌مندند (۸). در ادامه کاربرد استعاره‌ی

جدول ۱- هم‌آیی واژگانی و مفاهیم ایفا شده در پیکره‌ی مورد بررسی

مشارکین	هم‌آیی‌های ذکر شده در متن گزارشات
کادر درمان	پرستاران مدافع سلامت بیمارستان‌ها خط مقدم جبهه مدافعین سلامت در خط مقدم مبارزه با کرونا ستاد فرماندهی کرونا فرمانده‌ی عملیات مبارزه با بیماری کرونا کمیته مبارزه با بیماری کووید ۱۹ ایران در جنگ ۲۱ روزه می‌تواند ویروس کرونا را شکست دهد کرونا؛ جنگ بیولوژیک یا همه‌گیری پیش‌بینی‌شده؟ روزهای سیاه کرونایی و اعلان جنگ تمام عیار با ویروس کرونا در ایران پزشکان به جنگ ویروس خطرناک کرونا رفتند، دست آن‌ها را می‌بوسم شهادت کادر درمان کمک یک میلیارد ریالی به مدافعین خط مقدم سلامت پرستاران افسران جهادی «پدافند زیستی» در میدان مقابله با کرونا سربازان جان بر کف خط مقدم مبارزه با کرونا شب‌های زیادی تا صبح در گلو بغض داشتیم که سرباز خط مقدم، پرستار و پزشک ما تن به آتش بلا زده ویروس کرونا علی‌رغم تلاش‌ها و مجاهدت‌های سربازان گمنام نظام سلامت، همچنان قربانی می‌گیرد. هر روز داغ تازه‌ای از سربازان خط مقدم و ژنرال‌های مبارزه با کووید ۱۹ را به دل داریم. علی‌رغم همه فشارهایی که تحریم‌ها برای ما ایجاد کرد موج اول اپیدمی را با کمک و با جان فشانی همکاران خود پشت سر گذاشتیم. اثر این بیماری و به خصوص به خانواده‌شهادی که در راه سلامت مردم، جان خودشان را از دست دادند تسلیم می‌گویم. مدافعین سلامت در سراسر کره زمین جامه‌ی سپید پوشیده و به جنگ با این دشمن بشریت رفته‌اند. ویروس منحوس
عامل بیماری‌زا	جنگ نابرابر دشمن و بیروسی روایتی از تجربه جنگ با موذی‌ترین ویروس دنیا تأثیر ترکش‌های جنگ و ویروس کرونا بر سینما جنگ جهانی ویروس‌ها جنگ ویروسی چین و آمریکا پروردگارا! آنان که در این روزهای سخت همراهی و ایثار می‌کنند تا زودتر بر این یورش بی‌رحمانه چیره شویم در دنیا و آخرت یاریشان فرما و آنان که تنه‌ایمان می‌گذارند کرونا در ایران؛ فوت ۱۲۱ نفر و شناسایی ۵۹۰۸ بیمار جدید ابتلای ۵۳ درصد از بیماران کرونایی در دوره‌ی‌ها بیماری کرونا در سالمندان و روش‌های مراقبت از سالمند مبتلا به کرونا روایت یک کادر درمان از آی‌سی‌یو مملو از بیمار کرونا کرونا در ایران، در هر سه دقیقه جان یک بیمار کرونا جان می‌بازد گرچه وقتی خبر کرونا از چین به ما رسید ما سنگر آرایبی کردیم و بسیجی‌گونه سنگر را برای ویروس کرونا آماده کردیم. در فاز اول سنگر آرایبی و در فاز دوم حمله به ویروس کرونا را طراحی کردیم. تلاش‌های جهادگرانه پرسنل دانشگاه علوم پزشکی مشهد تلاش‌های جهادگرانه و ایثارگرانه همکاران ما در نظام سلامت
بیمار	
چگونگی برخورد با بیماری	

می‌گردد و در این میان، بیمار به عنوان یکی از مشارکین اصلی نادیده انگاشته شده و نظام سلامت کشور به گونه‌ی سربازانی بازنمایی می‌شوند که در جنگی نابرابر و در میدان جنگی بر ضد عامل بیماری‌زا به پا خاسته و به پیکار با آن می‌پردازند و طبیعتاً بیمار به عنوان عنصری کنش‌پذیر با عنوانی استعاری، مشاهده نشده و گویی شیء انگاری می‌گردد که مواجهه آنان با

عنوان شخص پنداشته نشده و «انسان‌انگاری» وی را آفتی گریبانگیر علم پزشکی می‌دانند. در حالی که مشارکین اصلی جنگ از سوی مهاجم و متجاوز یا همان طرف حمله‌ور (یعنی عامل بیماری‌زا) و طرف دیگر مدافعین سلامت (یعنی کادر درمان) هستند که با استمداد از «عادی‌انگاری» در آراء فرکلاف، طبیعی سازی شرایط موجود از جانب نهادهای قدرت، استنباط

کثیرالانتشار هستند، بررسی نموده و بازنمایی این مفهوم واحد را در این دو جریدهی خبری مورد پژوهش قرار داده اند. آنان با بهره‌گیری از نظریه استعاره فرهنگی شناختی کوکسس، در بازه‌ی زمانی ۱۱ سفند ۱۳۹۸ تا ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۹ به تشخیص مشابهت‌های استعاری مانند حوزه‌های مبدأ وسیله نقلیه، انسان، حیوان، بلا، مانع، شم‌شیر، شیء، کالا، مسابقه، موجود زنده، نیرو/عامل، مکان، جنگ، اتفاق، بازی، فرصت و موجود تر سناک و همچنین تفاوت‌های استعاری به این شرح دست یافته‌اند. از جمله این که در روزنامه اعتماد، ویروس کرونا بر اساس حوزه‌های «مبدأ بحران، غذا، بازیگر، ابر، نوشیدنی، آهنگ و بحث» و در روزنامه ایران، بر اساس حوزه‌های «معلم، آزمون، مسیر، بار، حاکم، نیروی طبیعی، زندان، هدیه، زندگی، فصل، پازل، چراغ راهنما، ابزار و قاتل» نیز مفهوم سازی شده اند که ناشی از تفاوت سبکی در نگارش این اخبار محسوب شده و در قالب نظریه‌ی کوکسس، مورد شرح و تفسیر قرار گرفته‌اند (۱).

از طرفی، یل شرز و منصفی در مقاله‌ای با عنوان «بیماری کووید-۱۹ یا ویروس چینی؟ تحلیل انتقادی گفتمان برتری‌جویانه غرب علیه شرق» با بهره‌گیری از چارچوب نظری تحلیل انتقادی گفتمان ون دایک به بررسی نحوه مواجهه ایالات متحده آمریکا با مهاجران چینی پرداخته و نشان دادند که چگونه «زبان» مورد استفاده توسط برخی دولت مردان آمریکایی و اصرار آنان به انتساب ویروس کرونا به کشور چین، سبب احیای گزینشی حافظه تاریخی ملت آمریکا در مواجهه با مهاجران در سطح «شناختی» می‌شود؛ و با بازتولید تفکرات قالبی در جامعه، زمینه تقویت گفتمان‌های نژادپرستانه و تحقیر گروه‌های اقلیت در سطح «جامعه» را فراهم می‌آورد. در این میان، به استفاده از اصطلاح «کووید-۱۹» هنگام پرداختن به این بیماری به مثابه ابزاری موثر در جهت مقابله با گفتمان تمرکزگرای غرب علیه شرق می‌توان اشاره کرد (۱۱).

اما میرخلیلی و همکاران در یک پژوهش اصیل گفتمانی به سراغ بررسی مبانی گفتمانی لیبرال دمکرات در غرب و مواجهه‌ی گفتمان شیعی شکل گرفته در

بیماری به مثابه اشیاء است. کوتاه سخن اینکه رسانه سعی در القای این امر داشته که بروز همه‌گیری این بیماری منحوس، همچون میدان جنگی بوده که مهار آن نیازمند نهادی نظامی است که وارد عمل شده و سلامت را برای جامعه به ارمغان آورد.

در همین رابطه دشتگلی پوشش خبری اخبار مرتبط با ویروس کرونا در فیسبوک، توئیتر و شبکه‌های خبری مطرح جهان را با اتخاذ دیدگاهی تطبیقی مورد بررسی قرار داده و برای نیل به این مقصود، پس از انتخاب ده شبکه‌ی خبری از میان پربیننده‌ترین شبکه‌ها با سطح پوشش گسترده‌ی اخبار به بررسی و مقایسه واکنش‌های کاربران آن‌ها از طریق معیارهایی مانند میزان بازدید، و پسندیدن آن‌ها، تعداد نظراتی که بر این اخبار نگاشته شده و همچنین تعداد موارد بازنشر اخبار صفحات شخصی و اطلاع‌رسانی دیگر، میزان توفیق آن‌ها را سنجیده و بر اساس میزان موفقیت آن‌ها را در سلسله مراتبی ۱۰ طبقه‌ای مرتب کرده است (۹).

مذهب و شهیدی تبار با «بررسی کاربرد استعاره‌های مفهومی در اخبار برخط مرتبط با بیماری کرونا در ایران» و استفاده از نظریه لیکاف و جانسون اقدام به بررسی استعاره‌های مفهومی تعدادی از اخبار منتشر شده در رسانه‌های برخط ایرانی در مورد بیماری کرونا کرده و به این نتیجه دست یافته‌اند که در گفتمان غالب، ایرانیان خود را درگیر «جنگ» با کرونا دانسته و این بیماری به مثابه «دشمن» مردم معرفی گشته است. در این میان، کادر پزشکی و درمان‌کشور به مانند سربازان خط مقدم این جنگ و «مدافعان سلامت و گروهی از سربازان وطن» هستند که در تلاشند تا در برابر این دشمن به پیروزی دست یابند. این نتایج حاصل یافتن استعاره‌هایی به مانند دشمن، مدافعان سلامت، جنگ علیه کرونا و شهادت، در پیکره مذکور استنباط شده است که می‌تواند راه را برای گذار از این بحران و کمک به مردم در دستیابی به درک صحیحی از شرایط موجود رهنمون سازد (۱۰).

همچنین جاوید و رحیمیان در یک مطالعه‌ی گفتمانی، تفاوت‌های استعاری ویروس کرونا در عناوین روزنامه‌های اعتماد و ایران را که از جمله روزنامه‌های

به برخی منابع و چاپ نشده برخی مقالات از محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌باشد.

References

1. Javid S, Rahimian J. The metaphorical differences of the corona virus in the headlines of Etemad and Iran newspapers. *Media*. 2019;31(4 (consecutive 121)).
2. Quaid Rahmati S. Fairclough's critical discourse analysis; Interpreting the media produced texts of Iran's post-coronavirus tourism situation. *Tourism Res*. 2019;2(1):1-11.
3. Al-Ghadimi N, Albawardi Areej H. Multivocality of Saudi COVID-19 Discourse in Social Media Posts A Socio-Semiotic Multimodal Perspective, *GEMA Online*. *J Lang Stud*. 2020;20(4).
4. Kermani H. Analysis of the speech of the President of Iran regarding the Corona epidemic; A case study of the speeches in the Government Board and the National Corona Headquarters. *J Media Stud*. 2019;15(4-51):112-129.
5. Sultan S, Rapi M. Positive discourse analysis of the Indonesian government spokesperson's discursive strategies during the Covid-19 pandemic. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. 2020;20(4):251-72.
6. Prevan M, Sandrine Lesage S. A discourse analysis of Ebola in South African newspapers, *South Afr J Psychol*. 2020;50(2):158-169.
7. Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol*. 2006;3(2):77-101.
8. Golshai R, Golfam A, Asei SM, Aghagolzadeh F. "Evaluation of the basis of the assumptions of conceptual metaphor theory: a study of the metaphor "discussion as war" in Persian. *J Ling Stud*. 2010;5(1 Series 17):223-247.
9. Dashtogli Hashemi M. News coverage of the corona virus on Facebook and Twitter and the world's top news networks, satellite studies and new media. 2019;22:64-39.
10. Mazhab MA, Shahidi Tabar M. Investigating the use of conceptual metaphors in online news related to the corona disease in Iran. *Culture Commun Lett*. Spring and Summer 2019;2(8 in a row).
11. Yalsharzeh R, Monsefi R. "Covid-19" or "the Chinese Virus"? *ZABANPAZHUHI (Journal of Language Research)*. 2021 Sep 23;13(40):65-87
12. Mirkhalili SA, Almasi A, Sabzavari RA. Meaning Management in the Corona Crisis (Analysis of the Discourse of the Islamic Revolution and the Liberal Democracy). *Soft power Studies*. 2020 Feb 20;9(2):61-90.
13. Augustyn R, Prazmo E. The Spread of Chinese Virus in the Internet Discourse: A Cognitive Semantic Analysis, *GEMA Online*. *J Lang Stud*. 2020;20(4).

انقلاب اسلامی با آن رفته و با «مدیریت معنا در بحران کرونا (تحلیل گفتمان انقلاب اسلامی و لیبرال دموکراسی)» این گفتمان را پس از نظم نوین جهانی و گفتمان پایان تاریخ فوکویاما، جریان سوّمی حول محور و مبتنی بر آموزه‌های مهدویت به حساب می‌آورند که آن دو جریان پیشین را به چالش کشیده و بحران کرونا را به مثابه فرصتی می‌دانند که سبب بروز واکنش‌های متفاوت از سوی سیستم‌های متأثر از این دو گفتمان در مبانی معناساز نمود پیدا کرده است. لذا، با بهره‌گیری از روش تحلیل گفتمان لاکلا و موفه (ذکر تاریخ رفرنس) و مقایسه دال‌های شناور و مرکزی نهفته در آن‌ها نشان می‌دهند که بحران کرونا سبب جدایی و تفرق این دو از همدیگر گشته و آن را دالّی مبنی بر تزلزل پایه‌های تمدنی غرب به حساب می‌آورند (۱۲).

آگوستین و پرازمو تحت عنوان «شیوع ویروس چینی در گفتمان اینترنت: تحلیلی معناشناسی- شناختی» به بررسی استفاده از واژگان غیر فنی به صورت عمدی و غیر عمد برای اشاره به ویروس SARS-Cov2 می‌پردازد و اینکه چگونه به مبدا تکثیر ویروس از جمله ویروس چینی، ویروس ووهان و ویروس آسیایی اشاره می‌کند که با توجه به مبانی معناشناسی شناختی از جمله معنای بالقوه، نظریه‌ی آمیختگی مفهومی به بررسی پویایی تفسیر در گفتمان اینترنتی به زبان انگلیسی پرداختند که در نهایت چنین حاصل شد که تنها مدل‌های غنی شده‌ی کاربردشناختی در معانی پویا را می‌توان در تشریح چندمعنایی و ایهام مکرر در بسط معناشناختی یافت (۱۳). نتایج تایید کننده تاثیر کرونا بر بیماران و کادر درمان می‌باشد؛ بنابراین توصیه می‌شود در زمان و پس از همه‌گیری به این دو عضو به طور ویژه توجه شود.

نتیجه‌گیری

امید است نتایج تحقیق حاضر دیدگاه روشنی در زمینه بیماری کرونا و گفتگوهای انجام شده در این زمینه در اختیار محققین و متخصصین قرار دهد تا با استفاده از آن بتوانند در پیشگیری‌های آینده به بهترین نحو ممکن برنامه‌ریزی کنند. با این حال عدم دسترسی